

NACIONALINĖS PRIELAIDOS ĮRAŠYTI TRAKUS Į UNESCO PAVELDO SĄRAŠUS

Trakų išskirtinumas buvo ir yra pripažįstamas plačiausiuose Lietuvos višumenės sluoksniuose. XX amžiaus antroje pusėje Trakai virto populiarios kultūros objektu, kurio išorinis patrauklumas nustelbė jo turinį. Tokią stichiškai susiformavusią ir kultivuojamą vartotojišką nuostatą šiandien atseria tikslingos valstybinės Trakų apsaugos priemonės.

Reikia pripažinti, kad valstybė rūpinimasi Trakais perėmė iš savo laiko pavienių šviesių asmenybių. Galime paminėti Užutrakio dvaro savininkus bajorą E. Odinecą ar grafą J. Tiškevičių, rašytoją Vl. Syrokomlę, archeologą V. Šukevičių ir inžinierių B. Malvskį.

Daugiausia dėmesio pradžioje buvo sutelkta į romantišką Trakų Salos pilį, kurios atstatymo darbų pradžia siekia 1888 metus. Vėliau – jau XX amžiaus trečiame ketvirtyje susivokta, kad būtina saugoti ir Trakų ežeryną, ir Pusiasalio pilį, ir medinį miestą, ir vienuolynus, ir t.t. – viską, kas sudaro Trakų unikalumą.

1960–09–27 LTSR Ministrų Tarybos nutarimu Nr. 517 Trakų apylinkės buvo paskelbtos landšaftiniu draustiniu, o 1969–08–22 LTSR Ministrų Tarybos nutarimu Nr. 353 Trakų senamiestis tapo kultūros paminklu. Jau apie 1988–1990 metus Trakus su apylinkėmis planuota pateikti nominacijai į UNESCO paveldo sąrašus. Deja, iš esmės tam nebuvo pasirengta, be to, prasidėjęs tautinis atgimimas į pirmą vietą iškėlė svarbiausią uždavinį – išsivadavimą iš sovietinės okupacijos.

Reikia pažymėti, kad tautinis atgimimas rėmėsi suvokimu, kad būtina išsaugoti okupantų naikinamas kultūros ir gamtos vertybes ir Trakų klausimas šiame procese vaidino ne paskutinį vaidmenį. Neatsitiktinai 1991–04–23 Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas nutarimu Nr. I–1244 Trakams ir jų apylinkėms suteikė išskirtinį – istorinio nacionalinio parko statusą.

1993–12–06 Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu Nr. 912 patvirtino, o Statybos ir urbanistikos ministerija 1993–12–20 įsakymu Nr. 212 paskelbė Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemą, kuri įtvirtino šios teritorijos saugojimo, tvarkymo ir naudojimo principus.

Trakų istorinio nacionalinio parko tikslams ir uždaviniams įgyvendinti 1992 metais buvo įsteigta ir atskira organizacija – Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija. Jos steigėjo

funkcijas vykdė Paminklotvarkos departamentas prie Statybos ir urbanistikos, vėliau prie Kultūros ministerijos, o nuo 2000 metų – tiesiogiai Kultūros ministerija.

Taip per pirmąjį Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimo dešimtmetį suformuota teisinė Trakų su jų apylinkėmis apsaugos sistema, kuri šiuo metu yra konkretizuojama ir struktūrizuojama, plėtojant aplinkosauginį darbą su konkrečiais kultūros ir gamtos objektais.

2000 metais Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija aktualizavo Trakų istorinio nacionalinio parko įrašymo į UNESCO paveldo sąrašus klausimą. Buvo pradėtos konsultacijos su specialistais ir visuomenės informacinis švietimas. 2002 metais UNESCO ekspertai, lankydami Lietuvoje, atkreipė dėmesį į Trakų istorinio nacionalinio parko vertes, kurias įvertino palankiai ir rekomendavo rengti šio Lietuvos objekto nominacijai į UNESCO paveldo sąrašus.

Šiame darbe Trakų istorinio nacionalinio parko direkciją rėmė ir remia Trakų rajono ir Elektrėnų savivaldybių vadovai, Valstybinė paminklosaugos komisija, kolegos gamtosaugininkai.

Galbūt vykstančios tradicinės, jau dešimtus metus vykstančios konferencijos, skirtos žymiausiajam Trakų ir jų apylinkių tyrinėtojiui, architektui dr. Stanislovui Mikulioniui atminti, dalyviai, specialistai iš Vilniaus universiteto, Vilniaus pedagoginio universiteto, Kauno technologijos universiteto, Dailės akademijos, Architektūros instituto, Geografijos ir geologijos instituto ir kitų mokslo įstaigų dar kartą patvirtins, kad yra prasmė ir pagrindas siekti, jog Trakų istorinis nacionalinis parkas turėtų būti teikiamas ir įrašytas į UNESCO pasaulio paveldo sąrašus.

GINTARAS ĄBARAVIČIUS

Trakų istorinio nacionalinio parko direktorius